

ministeren for offentlige arbejder, forinden der meddeles tilladelse til et byggeri, der må antages at komme i strid med en på vejplanen optaget vejlinie for en hovedlandevej, der endnu ikke er sikret ved byggelinje i henhold til kap. IV i vejbestyrelsesloven. Såfremt ministeren ikke inden 2 måneder efter at have modtaget sådan underretning nedlægger forbud i henhold til § 42 i sidstnævnte lov mod den påtænkte anvendelse af ejendommen, kan byggetilladelse udfærdiges efter de sædvanlige regler.

Stk. 2. Såfremt et amtsråd eller en kommunal myndighed bliver bekendt med, at en fast ejendom, der vil blive berørt af en i vejplanen optaget vejlinie for en hovedlandevej, kan erhverves på fordelagtige vilkår, påhviler det den pågældende myndighed at afgive indberetning herom til ministeren.

§ 14. Dokumenter, udskrifter og attester m. v., der udfærdiges i forbindelse med de af denne lov omfattede anlæg, fritages for stempel- og tinglysningsafgifter samt andre afgifter til det offentlige.

§ 15. Denne lov træder i kraft den 1. april 1964.

Stk. 2. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Stk. 3. Udgifter til anlægsarbejder, arealerhvervelser, sikring ved byggelinjer, projektering eller andre foranstaltninger vedrørende hovedlandevejsstrækninger, hvortil der før lovens ikrafttræden er givet en vejbestyrelse foreløbigt eller endeligt tilsagn om tilskud af vejfonden i henhold til kap. II i vejtilskudsloven, men hvortil udgiften endnu ikke er afholdt på nævnte tidspunkt, kan afholdes af vedkommende vejbestyrelse i overensstemmelse med de for tilskuddet

fastsatte vilkår, men således at hele den godkendte overslagssum afholdes af vejfonden. Ministeren for offentlige arbejder kan godkende, at eventuelle overskridelser af overslagssummen ligeledes afholdes af vejfonden, og kan endvidere fastsætte supplerende bestemmelser for arbejdets udførelse, herunder om regnskabsaflæggelsen.

Stk. 4. For sådanne vejfondsarbejder på en hovedlandevej, der er påbegyndt før lovens ikrafttræden og ikke er fuldført pr. 1. april 1963, vil der være at foretage en opgørelse over de af vejbestyrelsen indtil dette tidspunkt afholdte udgifter, der herefter vil blive godtgjort vejbestyrelsen i overensstemmelse med de hidtil gældende regler med den for de pågældende arbejder fastsatte tilskudsprocent, medens de udgifter, der afholdes efter dette tidspunkt, vil blive betalt fuldt ud af vejfonden som ovenfor i stk. 3 anført. Er arbejdet fuldført pr. 1. april 1963, men endeligt regnskab endnu ikke aflagt, sker den regnskabsmæssige afslutning i overensstemmelse med de hidtil gældende regler.

Stk. 5. Udføres anlægget eller udbygningen af en hovedlandevej som motorvej ikke i henhold til særlig lov, men således at hele anlægsudgiften afholdes af vejfonden med et fast anlægsbidrag fra vejbestyrelsen, opkræves dette bidrag ikke, såfremt arbejdet først bringes til afslutning efter 1. april 1963.

Stk. 6. For så vidt der i henhold til kap. II i vejtilskudsloven før lovens ikrafttræden måtte være tilsagt en vejbestyrelse et tilskud til udførelse af projekteringsarbejde vedrørende et fremtidigt motorvejsanlæg på en ny eller bestående hovedlandevej, vil også de i forbindelse med projekteringsarbejdet før lovens ikrafttræden afholdte udgifter være at udrede fuldt ud af vejfonden.

Ministeriet for offentlige arbejder, den 2. juli 1970.

Ove Guldborg.

/ Poul Hansen.

Bekendtgørelse om uddannelse af børnehave- og fritidspædagoger.

I henhold til lov nr. 209 af 21. maj 1969, jfr. navnlig kapitel III, om uddannelse af børnehave- og fritidspædagoger fastsættes følgende bestemmelser:

Kapitel I. Børnehave- og fritidspædagoguddannelserne.

§ 1. Uddannelsernes formål er,

- 1) at de studerende erhverver sig teoretiske og praktiske forudsætninger for pædagogisk virksomhed i børnehaver, børnehaveklasser, fritidshjem, fritids- og ungdomsklubber og andre socialpædagogiske fritidsforanstaltninger for børn og unge og for at deltage i udviklingen inden for det socialpædagogiske område,
- 2) at de studerende erhverver sig forudsætninger for samarbejde med andre faggrupper i skolen, den sociale forsyning, sundhedsvæsenet m. v.,
- 3) at de opnår øvelse i at anvende erhvervet viden på begrundet måde i deres virksomhed, og
- 4) at deres personlige udvikling fremmes gennem arbejdet med undervisningens indhold, gennem samarbejde og gennem medansvar for uddannelsen.

§ 2. Børnehave- og fritidspædagoguddannelserne omfatter:

- 1) fagene psykologi, almen pædagogik, praktisk pædagogik og institutionslære, sociale fag, socialmedicin, musik, rytmik/gymnastik, værkstedsarbejde, dramatik, naturkundskab, talelære og stemmepleje, dansk sprog, litteraturkundskab og musik- og kunstforståelse (dansk sprog m. v.) samt praktikundervisning,
- 2) obligatoriske kurser i etik, studieteknik, førstehjælp, samtaleteknik, særforsorg og psykiatri,

Undervisningsmin. dep. 1. afd. j. nr. 09-09-54/70.

- 3) tilvalg efter seminariets tilbud med et indhold, der knytter sig til indholdet af de under nr. 1 opførte fag,
- 4) undervisning for flere klasser samtidig i emner, der har tilknytning til uddannelsen (fællestimer),
- 5) speciale.

Stk. 2. For fritidspædagogstuderende omfatter faget rytmik/gymnastik tillige svømning og anden idræt og faget dansk sprog m. v. tillige filmkundskab.

§ 3. Rektor kan tillade en studerende at afbryde uddannelsen i indtil et år. Genoptagelse af uddannelsen efter mere end et år kan kun ske med tilladelse fra undervisningsdirektøren for folkeskolen og seminariene.

Stk. 2. Undervisningsdirektøren kan tillade, at studerende, der har påbegyndt den ene af de af bekendtgørelsen omfattede uddannelser, overgår til den anden, og fastsætter i sådanne tilfælde, i hvilket omfang den hidtil erhvervede uddannelse kan anses for erhvervet under den nye uddannelse.

Stk. 3. Overgår en studerende til et andet seminarium enten inden for samme uddannelse eller i forbindelse med overgang til ny uddannelse, afgiver lærerne ved det hidtidige seminarium en udtalelse om den studerendes standpunkt i fagene efter § 2, stk. 1, nr. 1 ved overgangen. Udtalelsen afgives i sædvanlig form, jfr. § 24, tilligemed oplysning om det timetal og det undervisningsstof, den hidtidige uddannelse har omfattet.

Stk. 4. Undervisningsdirektøren kan efter forhandling med uddannelsesrådet vedrørende børnehave- og fritidspædagogseminariene beslutte, at reglen i stk. 2 får virkning for andre socialpædagogiske uddannelser med et indhold, der svarer til børnehave- og fritidspædagoguddannelserne.

§ 4. Undervisningsdirektøren kan fritage studerende helt eller delvis for undervisning i fag i det omfang, hvori den studerende dokumenterer, at han har en uddannelse i det pågældende fag, der svarer til undervisningen ved børnehave- og fritidspædagogseminarierne.

Stk. 2. Seminariets rektor kan fritage en studerende for undervisning i obligatoriske kurser, når det dokumenteres, at han har tilstrækkelige kundskaber.

Stk. 3. Ansøgning om fritagelse efter stk. 1 afgives med fornøden dokumentation til seminariets rektor og indsendes af denne til undervisningsdirektøren.

§ 5. Uddannelsens normale varighed er 3 år. Ved afslutning af undervisningen afgives en udtalelse om den studerendes standpunkt i uddannelsens fag, jfr. § 2, stk. 1, nr. 1. Der afholdes desuden afsluttende prøve i faggruppen psykologi, almen pædagogik og praktisk pædagogik og institutionslære samt i sociale fag, jfr. § 26.

Stk. 2. Undervisningsdirektøren kan tildele studerende, der opfylder de i § 23, stk. 1 nævnte betingelser, at aflægge prøve i en tidligere prøvetermin end ved afslutningen af 3. uddannelsesår.

§ 6. Senest ved udgangen af 1. uddannelsesår tilkendegiver lærerne/ praktiklederen i uddannelsens fag bortset fra fagene naturkundskab og talemåder og stemmepleje, om de efter den studerendes standpunkt finder det *betænkeligt* eller *ikke betænkeligt*, at den studerende fortsætter sin uddannelse i 2. uddannelsesår. Afgives udtalelsen *betænkeligt*, begrundes dette nærmere med henblik på eventuel afgørelse efter stk. 3.

Stk. 2. Den studerende har ret til at fortsætte sin uddannelse i 2. uddannelsesår, medmindre der afgives udtalelsen *betænkeligt*

- 1) i to eller flere af fagene psykologi, almen pædagogik, praktisk pædagogik og institutionslære, sociale fag og socialmedicin, eller
- 2) i to eller flere af fagene musik, rytmik/gymnastik, værkstedsarbejde, dramatik og dansk sprog m.v., eller
- 3) i praktik.

Stk. 3. For studerende, der ikke efter stk. 2 har ret til at fortsætte uddannelsen i dens

2. år, afgøres spørgsmålet af et udvalg, der består af rektor og repræsentanter for seminariets lærere og studerende og sammensættes således, at rektor/lærere og studerende er ligeligt repræsenteret. Udvalget kan bestemme, at den studerende kan fortsætte uddannelsen i dens 2. år eller kan gå 1. år om eller skal ophøre med uddannelsen.

Stk. 4. For studerende, der går 1. år om i henhold til stk. 3, træffes der ny førsteårsafgørelse efter et år efter reglerne i stk. 1-3, idet udvalget dog ikke kan bestemme, at den studerende kan gå 1. år om påny.

Kapitel II. Undervisningens rammer.

§ 7. Seminarierne tilrettelægger undervisningen sådan, at uddannelsen efter § 2 strækker sig over 3 år.

§ 8. For de enkelte fag efter § 2, stk. 1, nr. 1 og for fællestimerne efter § 2, stk. 1, nr. 4 udgør timetallet for hele uddannelsen, henholdsvis for 1. uddannelsesår følgende:

	Uddannelsen i alt	1. uddannelsesår
Psykologi.....	193	80
Almen pædagogik... 112	112	40
Praktisk pædagogik. 172	172	80
Sociale fag..... 112	112	40
Socialmedicin..... 73	73	34
Musik..... 132	132	40
Rytmik/gymnastik.. 112	112	40
Værkstedarbejde... 263	263	100
Dramatik..... 91	91	40
Naturkundskab 64	64	40
Talemåder og stemmepleje..... 40	40	20
Dansk sprog m. v. . . 112	112	40
Praktikundervisning	800-1100	400-530
Undervisning efter seminariets valg til uddybning eller supplerings af uddannelsens fag (disponible studieuger).....	60	—
Til disposition for faggruppen musik, rytmik/gymnastik, værkstedsarbejde, dramatik.....	60	30
Fællestimer.....	128	40

Herudover deltager de studerende i praktikundervisning i sommerkoloni eller lig-

nende samt i en studierejse. For fritidspædagogstuderende gives der i forbindelse med undervisningen i faget rytmik/gymnastik tillige undervisning i svømning og anden idræt, og det samlede timetal til faget forhøjes med 32 til 144. For fritidspædagogstuderende gives der endvidere i forbindelse med undervisningen i faget dansk sprog, litteratur og musik- og kunstforståelse (dansk sprog m. v.) inden for det angivne timetal af 112 tillige undervisning i filmkundskab. For børnehavepædagogstuderende kan der inden for denne timetalsramme tillige gives undervisning i filmkundskab.

Stk. 2. Undervisningen på seminariet ligger i følgende skemauger:

1. uddannelsesår.....	20 uger
2. uddannelsesår.....	24 uger
3. uddannelsesår.....	20 uger

I 1. uddannelsesår ligger dog halvdelen af timerne i faget praktisk pædagogik og institutionslære uden for skemaugerne og afvikles i forbindelse med praktikundervisningen (teoriindkald), og i 3. uddannelsesår ligger 30 af samme fags timer i en studieuge, ligeledes uden for skemaugerne. De i stk. 1 nævnte disponible studieuger placeres i 2. og 3. uddannelsesår. Undervisningen i de i stk. 1 nævnte 60 timer, der er tillagt faggruppen musik, rytmik/gymnastik, værkstedsarbejde og dramatik afholdes i 2 studieuger, der placeres i 1. og 2. uddannelsesår.

Stk. 3. Praktikundervisningen ligger i følgende perioder:

1. uddannelsesår.....	17 uger
2. uddannelsesår.....	13 uger
3. uddannelsesår.....	13 uger

Af praktikundervisningen i 1. uddannelsesår anvendes 1 uge til observationspraktik og 2 uger til teoriindkald. Observationspraktik og teoriindkald kan fordeles på enkelte dage. I 1. uddannelsesår påbegyndes undervisning i øvelsespraktik tidligst efter 4 måneders undervisning på seminariet. Praktikundervisning i sommerkoloni eller lignende omfatter 2 uger, der normalt ligger i slutningen af 1. uddannelsesår. Praktikundervisningen i 3. uddannelsesår er alene specialepraktik.

§ 9. Timetallet for de obligatoriske kurser er således:

Etik.....	10 timer
Studieteknik.....	30 timer
Førstehjælp.....	6 timer
Samtaleteknik.....	10 timer
Særforsorg.....	30 timer
Psykiatri.....	12 timer

Undervisningen i etik gives i skemaugerne i 1. uddannelsesår. Undervisningen i førstehjælp og psykiatri gives i tilknytning til faget socialmedicin i henholdsvis 1. og 3. uddannelsesår, og undervisningen i samtaleteknik gives i tilknytning til faget praktisk pædagogik i 2. uddannelsesår. Undervisningen i de øvrige kurser gives i studieuger og placeres således i uddannelsen:

Studieteknik.....	1. uddannelsesår
Særforsorg.....	3. uddannelsesår

§ 10. Timetallet for tilvalgene efter § 2, stk. 1, nr. 3 udgør i alt 186 timer, hvoraf 76 ligger i 2. uddannelsesår og 110 i 3. uddannelsesår. Tilvalget lægges inden for følgende faggrupper med nedennævnte timetal:

	2. uddannelsesår	3. uddannelsesår
Den pædagogiske faggruppe.....	25	—
Sociale fag og socialmedicin.....	9	—
Ovennævnte faggrupper under ét.....	—	50
Musik, rytmik/gymnastik, værkstedsarbejde, dramatik.....	36	50
Dansk sprog m. v.....	6	10

§ 11. Det i § 2, stk. 1, nr. 5 omhandlede speciale udføres i 13 specialeuger i 3. uddannelsesår. I specialeugerne deltager den studerende i undervisning på seminariet i indtil 15 timer ugentlig og i praktikinstitutioner i indtil 15 timer ugentlig.

§ 12. Udover undervisningstimerne modtager de studerende vejledning, jfr. § 22.

Stk. 2. Ekskursioner og studiebesøg kan foretages i fagenes egne timer samt uden for undervisningstiden, for kursernes vedkommende i studieuger og for specialelets vedkommende i specialeperioden.

§ 13. Undervisningsåret går fra 1. august til 31. juli. Undervisningen på seminarierne foregår normalt i tidsrummet fra den 15. august til den 23. juni.

Stk. 2. Undervisningsåret inddeles i skemauger, praktikuger, studieuger, specialeuger og prøveperioder. Placeringen af de nævnte uger og perioder inden for uddannelsesforløbet og fordelingen af fag og timer på de enkelte undervisningsår inden for de i §§ 8-11 angivne rammer behandles for hver ny årgang studerende i fællesudvalget og fastsættes derefter af rektor i en rammeplan. Ugeinddelingen af de enkelte undervisningsår inden for den fastsatte ramme behandles hvert år i fællesudvalget og fastsættes derefter af rektor for samtlige årgange.

Stk. 3. Seminariets plan over fordelingen af timer og fag for de enkelte lærere fastsættes hvert år af rektor. Varetages undervisningen i et fag eller kursus af flere lærere, bestemmer rektor, hvem der har ansvaret for planlægningen og koordineringen af undervisningen i faget (hovedlæreren).

Stk. 4. Seminariets dispositioner efter stk. 2 og 3 indberettes til undervisningsdirektøren, der tillige efter indstilling fra seminarieret kan tillade, at en studerende deltager i undervisning, herunder praktikundervisning, i fag eller kurser eller udfører speciale i et tidligere uddannelsesår end foreskrevet i §§ 8-11.

§ 14. Undervisningen i fagene, dog bortset fra praktik, og de obligatoriske kurser foregår i klasser, hvis antal af studerende ikke må overstige 24. Inden den 1. maj indsender hvert seminarium til undervisningsdirektøren indstilling om antallet af nye klasser og studerende i det følgende undervisningsår.

Stk. 2. I tilvalg og specialer, jfr. §§ 16-18, oprettes der undervisningshold for hver påbegyndte 12 studerende, der ifølge planen skal følge den undervisning, der gives på holdet. Der kan dog ikke oprettes hold, som medfører, at gennemsnitsholdstørrelsen på undervisningshold for tilvalgs- eller specialeundervisning i en årgang bliver under 8 studerende.

Stk. 3. Herudover og ud over det i § 20 angivne omfang kan der i talelære og stemmepleje etableres taleundervisning i mindre hold og som enkeltmandsundervisning.

Stk. 4. Holdfordelingen og dens grundlag indberettes til undervisningsdirektøren, der kan tillade fravigelse af bestemmelserne i stk. 1 og 2.

§ 15. Deltagelse i undervisningen på seminarieret og i praktikinstitutionerne er obligatorisk for de studerende. Nærmere regler herom kan fastsættes af undervisningsdirektøren efter forhandling med uddannelsesrådet.

Stk. 2. De studerende har pligt til at deltage i ledede ekskursioner og studiebesøg samt i en studierejse af 1 uges varighed. Kan en studerende af økonomiske eller andre grunde bortset fra sygdom, der er dokumenteret ved lægeattest, ikke deltage i en studierejse eller længere varende ekskursion, udfører den pågældende i stedet en af seminarieret stillet eller godkendt opgave.

Kapitel III. Tilvalg. Speciale.

§ 16. I slutningen af undervisningsåret udarbejder seminarieret på grundlag af drøftelse med de studerende, som i det følgende år skal have tilvalg og speciale, en fortegnelse over de tilvalg og specialer, der ønskes oprettet ved seminarieret i det kommende undervisningsår. Tilvalg og specialer skal have tilknytning til uddannelsens indhold. I fortegnelsen over tilvalgene skal anføres det timetal, der er afsat til det enkelte tilvalg.

Stk. 2. I forbindelse med denne fortegnelse udarbejder seminarieret en plan for undervisningen i de enkelte tilvalg og specialer, herunder om tilvalget eller specialet udføres ved selvstændigt arbejde, ved undervisning på særligt oprettede hold, i forbindelse med seminarierets undervisning i øvrigt eller for specialets vedkommende ved undervisning uden for seminarieret.

Stk. 3. Fortegnelsen og planerne bekendtgøres inden udgangen af det pågældende undervisningsår for de studerende, idet det tilkendegives, at oprettelsen af et hold forudsætter, at de enkelte undervisningshold opfylder kravene i § 14. Der tilbydes de studerende vejledning ved tilvalg og valg af specialer.

Stk. 4. Studerende kan deltage i specialer ved andre seminarier end ved det seminarium, hvor deres uddannelse i øvrigt finder sted.

Stk. 5. På grundlag af de studerendes valg udarbejdes en endelig plan for tilvalg og specialer. Planen indsendes til undervisningsdirektøren.

Stk. 6. Der kan oprettes speciale, såfremt en studerende efter indberetningen af den endelige plan fremsætter forslag om et særligt speciale.

§ 17. Tilsynet med undervisningen i tilvalgene føres af læreren i det fag, som tilvalgsemnet har størst tilknytning til. Der kan gives fælles undervisning for flere tilvalgshold i fælles undervisningsstof. I en del af tilvalgets timetal kan arbejdet udføres selvstændigt af de studerende i studiekredse, ved gruppearbejde eller i andre former for selvstændigt arbejde.

§ 18. Specialet udføres under vejledning af læreren i det fag, som specialet har størst tilknytning til. Under specialet modtager den studerende endvidere praktikundervisning i forbindelse med specialets emne.

Stk. 2. Specialet udføres normalt som gruppearbejde af flere studerende, men kan udføres individuelt.

Stk. 3. Den skriftlige del af specialet afleveres i 5 eksemplarer. Endvidere udarbejdes et resumé til fordeling mellem årgangens studerende og lærerne. Et eksemplar af hvert speciale opbevares af seminarieret.

Stk. 4. Vurdering af specialet foretages af den lærer, der har været vejleder ved specialets udførelse. Læreren afgiver en erklæring om, hvorvidt specialet kan godkendes eller ikke (hovedbedømmelsen). Endvidere afgiver han en skriftlig udtalelse til de(n) studerende og til seminarieret om specialets indhold, antallet af studerende, der har udført specialet, arbejdsmetodernes hensigtsmæssighed og specialets konklusioner.

Stk. 5. Efter vurderingen forelægger de(n) studerende specialet i et særligt indkaldt møde, hvortil der er adgang for interesserede. Efter forelæggelsen er der adgang for tilhørerne til at fremkomme med spørgsmål.

Kapitel IV. Almindelige bestemmelser om undervisningen.

§ 19. I undervisningen lægges der vægt på, at de studerende erhverver sig kendskab til fagenes arbejdsmetoder, terminologi og hjælpemidler, og på, at de øves i at formulere problemstillinger og arbejde selvstændigt med sådanne, herunder i at koordinere deres viden fra forskellige fag. Der redegøres

for fagenes mål, og udvælgelsen af stof og arbejdsområder drøftes. Ved udvælgelse af undervisningsstof tages hensyn til det område, uddannelsen fortrinsvis sigter imod.

§ 20. Undervisningen gennemføres i varierede former, sådan at forelæsninger, eventuelt for flere årgange, holdundervisning og individuelt arbejde indgår. I indtil $\frac{1}{3}$ af undervisningen i fagene, bortset fra praktik, kan klasserne deles i hold. Undervisningsstoffet uddybes, og dele af stoffet tilegnes ved de studerendes selvstændige arbejde.

Stk. 2. Ved fastsættelse af planerne efter § 13, jfr. § 16, må det ugentlige timetal for de studerende ikke overstige følgende:

1. uddannelsesår.....	32 timer
2. uddannelsesår.....	29 timer
3. uddannelsesår.....	27 timer

§ 21. Inden undervisningen i et fag påbegyndes, orienterer læreren de studerende om fagets mål og indhold og om mulighederne med hensyn til valg af stof og arbejdsformer. På grundlag af drøftelse med de studerende og med rimelig hensyntagen til planlægningen i de øvrige fag udarbejder læreren en plan for faget, herunder for undervisningsstoffets fordeling på skemaugerne i uddannelsesforløbet. Undervisningens løbende tilrettelæggelse og eventuelle justeringer af planen drøftes med de studerende. Ved undervisningens afslutning vurderer lærer og studerende i fællesskab den fulgte plan og tilrettelæggelsen på baggrund af bestemmelserne om fagets mål og indhold.

§ 22. Der ydes - fortrinsvis af lærere i de pædagogiske og sociale fag - de studerende vejledning med hensyn til deres arbejde uden for undervisningstimerne, herunder arbejde i forbindelse med tilvalg og speciale og kursorisk læsning. Vejledningen omfatter 4 timer ugentlig pr. klasse.

Kapitel V. Uddannelsens afslutning.

§ 23. Den studerende indstiller sig til uddannelsens afslutning ved udgangen af det 3. uddannelsesår. Studerende, der i medfør af § 4 har opnået fritagelse for undervisning i visse fag og i medfør af § 13, stk. 4 opnået tilladelse til deltagelse i undervisning eller udførelse af specialer i et tidligere uddannelsesår end foreskrevet i §§ 8-11, således

at de har gennemgået uddannelsens fag, kurser og speciale tidligere end ved udgangen af det 3. uddannelsesår, kan med undervisningsdirektørens tilladelse, jfr. § 5, stk. 2, indstille sig til de i § 26, stk. 1 nævnte prøver allerede ved udgangen af det 2. uddannelsesår. Når ganske særlige forhold taler derfor, kan rektor tillade en studerende at indstille sig til afslutning af uddannelsen i det følgende år.

Stk. 2. I sin indstilling giver den studerende oplysning om, hvilke værker han har læst under det selvstændige arbejde, samt om, hvorledes han ønsker at aflægge de afsluttende prøver, jfr. § 26, stk. 1.

Stk. 3. Indstilling til afslutning sker senest den 1. april.

Stk. 4. Rektor afgiver indberetning til direktoratet for folkeskolen og seminarierne om antallet af dimittender og om dispensationer samt dispensationsgrundene.

§ 24. Standpunktsudtalelse og bedømmelse af prøvepræstationer sammenfattes under følgende betegnelser:

- udmærket
- tilfredsstillende
- antageligt
- uantageligt.

§ 25. Ved afslutningen af den studerendes uddannelse i hvert af uddannelsens fag, jfr. § 2, stk. 1, nr. 1, afgiver vedkommende lærer/praktikleder en udtalelse om den studerendes standpunkt. I værkstedsarbejde kan der efter seminariets bestemmelse gives indtil 4 del-udtalelser. Såfremt der er flere lærere i et fag, afgives standpunktsudtalelser af hovedlæreren på grundlag af en drøftelse med de øvrige lærere i faget, der har undervist den studerende. Om standpunktsudtalelsen i praktik henvises til § 45. Standpunktsudtalelsen fastsættes på grundlag af en bedømmelse af den studerendes viden og færdigheder og hans forståelse for og evne til pædagogisk anvendelse heraf set i forhold til fagets mål.

Stk. 2. I de fag, hvori den studerende har opnået hel fritagelse i medfør af § 4, gives ingen standpunktsudtalelse.

§ 26. Der afholdes én afsluttende prøve i fagene psykologi, pædagogik samt praktisk pædagogik og institutionskære (den pædagogiske faggruppe) og én afsluttende prøve i

sociale fag. De studerende vælger for hver prøve, om de vil aflægge den skriftligt eller mundtligt. De afsluttende prøver afholdes i maj-juni.

Stk. 2. For studerende, der har indstillet sig til afsluttende prøve, og som på grund af sygdom, der er dokumenteret ved lægeattest, ikke har gennemført de afsluttende prøver, holdes der sygeprøve i august i det eller de fag, hvori prøve ikke er aflagt.

§ 27. Der medvirker censorer ved de afsluttende prøver. Censorerne udpeges af seminariet og godkendes af undervisningsdirektøren. En del af censorerne beskikkes af undervisningsdirektøren. Undervisningsdirektøren er formand for censorerne.

Stk. 2. De af seminariet udpegede censorer må ikke være lærere ved eller på anden måde have tilknytning til seminariet.

Stk. 3. Seminariets rektor forestår prøvernes afholdelse i overensstemmelse med bestemmelserne i nærværende bekendtgørelse og undervisningsdirektørens forskrifter.

§ 28. Spørgsmålene til prøverne tilvejebringes således: På grundlag af en drøftelse med dimittenderne om prøvestoffet udarbejdes forslag til spørgsmål. Udarbejdelsen varetages for så vidt angår den pædagogiske faggruppe af vedkommende lærere/hovedlærere i forening, for så vidt angår sociale fag af læreren/hovedlæreren. Spørgsmålene skal godkendes af censor. Ved prøven trækker hver dimittend 3 spørgsmål og vælger, hvilket af disse han vil besvare.

Stk. 2. Efter prøvernes afslutning indsendes spørgsmålene til undervisningsdirektøren, og såfremt det konstateres, at spørgsmålene i et fag er væsentligt forskellige i sværhedsgrad ved forskellige seminarier, foranlediger han spørgsmålet om større ensartethed drøftet med censorerne i faget.

§ 29. De skriftlige prøver har følgende varighed:

Den pædagogiske faggruppe 6 timer
 Sociale fag 5 timer
 Dimittenderne må medbringe hjælpemidler til opgavebesvarelsen.

Stk. 2. Besvarelsene udleveres til de dimittender, der måtte ønske det, efter at de

har afsluttet uddannelsen. Besvarelses, der ikke udleveres, kan tilintetgøres et år efter de pågældende dimittenders afslutning af uddannelsen.

§ 30. Ved den mundtlige prøve er der forberedelsestid, som kun i ganske særlige tilfælde må overstige 3 timer. Under forberedelsen må dimittenden benytte hjælpemidler.

Stk. 2. Ved prøven medvirker lærerne/hovedlærerne henholdsvis læreren/hovedlæreren — jfr. § 28 —. Prøven former sig som en samtale, der ledes af en lærer. Samtalen indledes af dimittenden på grundlag af en under forberedelsen udarbejdet disposition, som afleveres til den lærer, der leder samtalen. Herefter drøftes og uddybes spørgsmålet ud fra dispositionen, som er retningsgivende for samtalen. I samtalen kan inddrages værker, som dimittenden har læst som selvstændigt arbejde. Censor og lærer(e) er alene under bedømmelsen.

Stk. 3. De mundtlige prøver er offentlige.

§ 31. Bedømmelsen af prøvepræstationer foretages af censor og medvirkende lærer(e). Der afgives først en bedømmelse fra censors og en bedømmelse fra lærer(e)s side, idet censors bedømmelse oplyses først, og man forhandler sig derefter til enighed om den endelige bedømmelse. Kan censor og lærer(e) ikke nå til enighed, lægges der størst vægt på den af censor givne bedømmelse. Bedømmelsen *uantageligt* kan dog kun gives, hvis censor og lærer(e) er enige om det.

§ 32. Til at opnå bevis for gennemført uddannelse kræves, at der ikke som standpunktsudtalelse er givet betegnelsen *uantageligt* i noget fag. Standpunktsudtalelsen i faget talelære og stemmepleje og de ifølge § 25, stk. 1 givne del-udtalelser medregnes dog ikke ved afgørelsen. Såfremt der ved bedømmelsen af en prøvepræstation er givet bedømmelsen *uantageligt*, afgør undervisningsdirektøren efter indstilling fra seminariets lærerråd, om der under hensyntagen til dimittendens standpunkt i øvrigt kan udstedes afgangsbevis.

Stk. 2. Studerende, der herefter ikke opnår bevis for gennemført uddannelse, kan genindstille sig én gang. Undervisningsdirektøren bestemmer efter indstilling fra

seminariet, hvornår genindstilling finder sted og i hvilke fag.

Stk. 3. Studerende, der ikke opnår bevis for gennemført uddannelse, kan efter anmodning få udleveret erklæring om det tidsrum, hvori de har studeret ved seminariet, og undervisningens omfang.

Kapitel VI. Bevis for gennemført uddannelse.

§ 33. Rektor fører en protokol, hvor hver studerende har sit blad. På protokolbladet indføres den studerendes data, de institutioner, hvori den studerende har modtaget undervisning i øvelsespraktik, speciale, fritagelser og dispensationer, oplysning om resultatet af førsteårsafgørelsen, indstilling til afslutning af uddannelsen, standpunktsudtalelser og bedømmelsen i de afsluttende prøver.

Stk. 2. Overgår en studerende til et andet seminarium, oversendes protokolbladet til dettes rektor. Når en studerende har afsluttet uddannelsen, indsendes hans protokolblad til direktoratet.

§ 34. Studerende, der har gennemført uddannelsen, modtager et bevis. Beviset har en individuel tekst og en standardtekst.

Stk. 2. I den individuelle tekst oplyses

- 1) Seminariets navn.
- 2) Uddannelsens art.
- 3) Uddannelsesperioden.
- 4) Den studerendes data.
- 5) Standpunktsudtalelse i de fag, hvori den studerende har modtaget undervisning under uddannelsen ved seminariet.
- 6) Bedømmelsen ved de afsluttende prøver.
- 7) Specialets emne og hovedbedømmelse.
- 8) De institutionstyper, hvori den studerende har modtaget undervisning i øvelsespraktik.
- 9) Eventuel fritagelse for undervisning i medfør af § 4 samt den foruddannelse, der har begrundet fritagelsen.
- 10) Eventuel overflytning fra anden uddannelsesinstitution i medfør af § 3.

Stk. 3. I standardteksten aftrykkes bekendtgørelsens §§ 2-5, 24 og 32.

Stk. 4. Beviset udfærdiges af rektor på grundlag af den studerendes protokolblad. Samtidig udfærdiges en genpart af bevisets

individuelle tekst. Rektor underskriver beviset og genparten, og bekræfter på denne, at oplysningerne er i overensstemmelse med protokolbladet. Genparten opbevares af seminariet.

*Kapitel VII. De enkelte fag og kurser.
Psykologi.*

§ 35. Målet er, at de studerende erhverver sig psykologisk viden, indsigt og færdigheder, som giver dem grundlag for at forstå såvel egne som andre menneskers reaktioner, adfærd og oplevelser og dermed baggrund for psykologisk at vurdere en pædagogisk problematik og udføre et praktisk pædagogisk arbejde blandt børn og unge.

Stk. 2. Indholdet er

- 1) Almen psykologi, omfattende nogle almene forhold, metoder og begreber vedrørende: indlæring, behov, motivation og emotioner, perception og tænkning samt personligheden i øvrigt.
- 2) Udviklingspsykologi.
- 3) Socialpsykologi.
- 4) Klinisk psykologi og psykiatri.
- 5) Psykologiske iagttagelser og beskrivelser.

Analyse af begreber og øvelser i brug af metoder, der giver den studerende færdighed i at afgrænse og analysere pædagogiske situationer.

Almen pædagogik.

§ 36. Målet er,

- 1) at de studerende erhverver sig indsigt i forhold, der bestemmer opdragelsesnormer,
- 2) at de får øvelse i at analysere opdragelsespraksis, og
- 3) at de prøver at finde frem til en begrundet helhedsopfattelse af opdragelse.

Stk. 2. Indholdet er igennem eksempler at klarlægge ændringer i opdragelsespraksis i hjem og på institutioner, dels gennem tiderne og dels i andre lande, og dernæst at analysere disse ændringer med henblik på drøftelse og forklaring af nutidige opdragelsesproblemer.

A. Emner.

1. Opdragelsesmål, deres sammenhæng med idegrundlag og andre betingelser i samfundet.
2. Barnet i familie og samfund.
3. Barnets behov og institutionens muligheder.
4. Opdragerens forskellige roller.
5. Sammenhængen mellem samfundsendringer og tilpasningsproblemer.
6. Normer — og afvigelser derfra.
7. Pædagogiske institutioners formål og praksis og deres sammenhæng med idegrundlag og andre betingelser i samfundet.
8. Folkeskolens organisation og funktion. Orientering om undervisningsprincipper og undervisningsmetoder.

B. Øvelser i analyse af de problemstillinger, der indeholdes i nævnte emneområder (A), og øvelser i en begrundet stillingtagen til aktuelle, praktiserede løsninger på opdragelsesproblemer. Øvelser i analyse af pædagogiske begreber og udtryk, deres betydningsindhold og brug.

Praktisk pædagogik og institutionslære.

§ 37. Målet er,

- 1) at de studerende afvejer mål og midler i praktisk pædagogik, engagerer sig i løsningen af pædagogiske problemer og begrunder de valg, de træffer,
- 2) at de studerende erhverver sig viden om fagets metoder og hjælpemidler og færdigheder i at anvende disse under hensyntagen til det enkelte barns/den enkelte unges personlighed,
- 3) at de samler og bearbejder uddannelsens teoretiske og praktiske enkeltheder samt erhverver sig forståelse af gensidigheden mellem anvendt pædagogik og samfundsvilkår,

således at de kan klargøre sig pædagogens ansvar for at tilbyde børn og unge et miljø med mulighed for optimal udvikling under hensyntagen til samspillet mellem individ og samfund.

Stk. 2. Indholdet er

- 1) Drøftelse af almindeligt gældende opdragelsespraksis i befolkningen, herunder de studerendes egen baggrund.

- 2) Drøftelse af pædagogiske målformuleringer. Analyse og vurdering af værdinormer og arbejde med pædagogisk målsætning navnlig i institutioner for børn og unge. Den professionelle pædagogs rolle.
- 3) Institutionen som miljø. Faktorer af betydning for det pædagogiske miljø. Institutionens beliggenhed og indretning. Betingelser for leg og beskæftigelse i institutionen, herunder materialekendskab.
- 4) Analyse af institutionernes pædagogiske, sociale og administrative funktioner og aktuelle samfundsmæssige status. Generelle og specifikke træk hos gruppen og den enkelte i institutionerne. Problemer vedrørende internt og eksternt samarbejde.
- 5) Analyse af metoders anvendelighed i praktisk pædagogisk arbejde. Planlægning og tilrettelæggelse af arbejdet på institutioner.
- 6) Øvelse i indsamling og behandling af data inden for det socialpædagogiske område.
- 7) Orientering om faglige forhold og om fagpædagogens relationer til det omgivende samfund. Socialpædagogiske problemstillinger og opgaver. Fremtidsønsker og -mål i socialpædagogikken.

Det ovenfor nævnte indhold må i alle tre studieår disponeres således, at de studerende ved arbejdet med pædagogiske helheder tilegner sig et grundigt kendskab til brugen af analyse- og arbejdsmetoder og derved bliver i stand til at afgrænse betydningsfulde faktorer. Ved planlægningen af undervisningen bør der lægges vægt på en mere og mere dybtgående behandling af emner, hvor indholdet går fra det kendte og mindre komplicerede (personer, familien, en enkelt institution) til mere sammensatte og komplicerede helheder (det socialpædagogiske område — samfundet), således at de studerende kan opnå en stadig større forståelse og en mere bevidst holdning med hensyn til pædagogisk tilrettelæggelse. Erfaringer fra praktikundervisningen inddrages, ligesom der må lægges vægt på forbindelsen med uddannelsens øvrige fag. De studerende må indstilles på en eksperimenterende holdning til pædagogisk arbejde, må kunne undersøge deres løsningsforslag i praksis og vurdere dem i forhold til erhvervet viden.

Sociale fag.

§ 38. Målet er, at de studerende erkender deres ansvar og opgaver som pædagoger i et samfund, og at de erhverver sig kendskab til og forståelse af

- 1) familiens stilling og vilkår i samfundet,
- 2) gældende bestemmelser om børn og unge og
- 3) faglige arbejds måder inden for området,

således at de kan anvende deres erhvervede viden på praktiske problemer.

Stk. 2. Indholdet er

- 1) Familiens funktioner og aktuelle problemer vedrørende familien og dennes forhold til samfundet med udgangspunkt i de studerendes egne erfaringer. Børns og unges sociale og retlige stilling belyst historisk og internationalt. Samfundets tilbud til familier med børn, herunder institutioner. Øvelser i at analysere forekommende situationer og foreslå mulige hjælpeforanstaltninger.
- 2) Samfundets struktur og normer, især i relation til individets dagligliv, pædagogens rolle som normgiver i et samfund under fortsat udvikling.
- 3) De sociale sikrings- og hjælpeforanstaltninger med særligt henblik på børn og unge: Børne- og ungdomsforsorgens organisation. Socialpolitik.

Socialmedicin.

§ 39. Målet er, at de studerende erhverver sig kendskab til menneskets biologi, til sammenhængen mellem forskellige levevilkår og sundhed og sygdom og til sundhedsvæsenets organisation.

Stk. 2. Indholdet er

- 1) Anatomi, herunder celle- og arveligheds-lære. Fysiologi. Svangerskab og fødsel. Sundheds- og sygdomsbegrebet. Sygdomslære, specielt somatiske og psykosomatiske sygdomme. Hygiejne: Ernæringshygiejne, personlig hygiejne, herunder stofmisbrug, seksualhygiejne, herunder kønssygdomme, bolig- og institutionshygiejne. Førstehjælp.
- 2) Socialmedicinske foranstaltninger: Forebyggende helbredsundersøgelser, vaccinationer, institutionslægen, socialmedicinske institutioner. Pædagogens samar-

bejde med medicinalpersonale. Pædagogens rolle i forældrerådgivningen.

- 3) Handicappede lidelser. Særforsorg. Sundhedsvæsenets organisation. Psykiatri.

Musik — rytmik/gymnastik — værkstedssarbejde — dramatik.

§ 40. Målet er, at de studerende kan opleve legens og de kreative aktiviteters betydning, at de udfolder skabende og eksperimenterende virksomhed selvstændigt og i samarbejde med hinanden og lærerne, at de erhverver sig forståelse for disse aktiviteters betydning for børns og unges udvikling, og at de erhverver sig praktiske og teoretiske forudsætninger for at tilrettelægge og udvikle sådan virksomhed i overensstemmelse med børns og unges behov og interesse.

Stk. 2. Indholdet er

A. Musik (vokal og instrumental).

Musikalske færdigheder:

Indøvelse af alsidigt sangrepertoire, sanglege og -danse. Spil på rytmeinstrumenter. Stemmebrug. Elementær høre-lære. Brug af noder og becifring. Undervisning i spil på støtteinstrument(er). Støj- og lydformning. Improvisation med vokale, instrumentale og motoriske virkemidler. Enkle kompositionsøvelser. Musikpædagogik:

Børns og unges musikalske udvikling og dennes sammenhæng med sprog og motorik. Iagttagelse af spontan musikalsk aktivitet. Orientering om retninger og systemer inden for musikopdragelsen og deres forhold til den almene pædagogik. Musikorientering:

Musikkens funktion og placering — historisk, etnografisk og sociologisk. Forskellige musikformer.

B. Rytmik/gymnastik.

Bevægelse og bevægelseslære:

Kollektiv og individuel bevægelsesudformning, såvel efter egne intentioner som efter forbillede, herunder ekspressive aktiviteter, skabende dans, dramatisering, boldspil og andre lege. Praktisk og teoretisk kendskab til bevægelsers hensigtsmæssighed og frigørende og udviklende virkning.

Bevægelsespædagogik:

Bevægelsesmiljøets betydning. Øvelser i metodik i forbindelse med børns gymnastik. Orientering om forskellige systemer inden for bevægelsesopdragelsen.

Børns bevægelsesudvikling og dennes sammenhæng med fysiske og psykiske funktioner. Øvelser i iagttagelse af børn i fri leg og gymnastik. Afvigelser fra den normale holdnings- og bevægelsesudvikling.

C. Værkstedssarbejde.

1. Arbejde med varierede materialetilbud og former for teknik, der giver de studerende lejlighed til at eksperimentere med forskellige løsningsprocesser ved arbejde med rumlig formning af materialer og arbejde med billedmæssige udtryk i flade, linie og farve.

2. Bearbejdning af forskellige materialer til brugs- og prydenstande. Fremstilling af didaktiske materialer som f. eks. spil og legetøj, væve- og knytteredskeer, orienteringsmaterialer. Fremstilling af værktøj. Fremstilling af — og eksperimenter med — enkle lydinstrumenter og forskellige former for duketeater.

3. Eksperimenter med energi. Enkle kemiske processer. Lyd, lys og bevægelse. Tilberedning af mad (køkkenværksted).

4. Værkstedslære og -vedligeholdelse. Betjening og vedligeholdelse af maskiner. Risikostof, herunder sikkerhedsbestemmelser. Materialekendskab og -indkøb.

5. Det kreative udtryks udviklingsforløb. Miljøets indflydelse på den kreative udvikling. Den kreative proces' betydning. Det kreative arbejdes pædagogiske muligheder.

6. Øvelser i vurdering af forskellige materialer og arbejdsmåder i institutionspædagogik og i seminarieundervisningen og øvelse i formulering af de kreative fags problematik. Værkstedssindretning og aktivitetsmuligheder i institutioner. Sammenhængen mellem de kreative fags og de forskellige kunstarter og -epokers udtryk.

D. Dramatik.

Skabende pædagogisk dramatisk og sammenhængen med de andre fag. Drama-

tisk eksperimenteren. Dramatiske spil for og med børn og unge. Ekstemporal- og debatspil. Tekniske hjælpemidler. Udviklingen og betydningen af børns og voksnes leg og dramatiske aktivitet. Gruppedynamiske funktioner i forbindelse med dramatisering. Kendskab til dramatisk aktivitet i relation til rum og tid.

Der lægges vægt på en grundig indføring i teknikker, virkemidler og materialer. Der tages udgangspunkt i primitive arbejdsformer, således at de studerende får mulighed for iagttagelse og erkendelse af udviklingen på området.

Naturkundskab.

§ 41. Målet er,

- 1) at de studerende erhverver sig viden om og forståelse af livet i naturen,
- 2) at de praktisk og teoretisk indføres i virksomhed, der understøtter og udvikler børns og unges trang til at iagttage og udforske naturen og imødekommer deres behov for forklaring, og
- 3) at de erhverver sig forståelse for fagets betydning for og sammenhæng med andre fag.

Stk. 2. Indholdet er

- 1) emner indenfor zoologi, botanik, naturlære og geografi. Emnerne vælges inden for børns og unges oplevelsesverden og således, at det principielle i fagene behandles. Emnerne behandles i hovedtræk og med sigte mod et naturfagligt helhedsbillede.
- 2) øvelser i brug af faglige hjælpemidler og arbejdsmetoder, herunder deltagelse i ekskursioner og pasning af dyr og planter.

Talelære og stemmepleje.

§ 42. Målet er,

- 1) at de studerende erhverver kendskab til eget og børnenes sprog,
- 2) at de studerende opøver egen stemme, artikulation og formuleringsevne,
- 3) at de studerende kan bruge stemmen og sproget hensigtsmæssigt og stimulere børnenes sprog.

Stk. 2. Indholdet er

Almen akustik, stemmefysiologi og artikulationslære, herunder fejlfunktioner hos voksne, børns sprogtilegnelse, bedømmelse af den studerendes stemme og artikulation, taleundervisning, principper for og øvelser i mundtlig fremstilling, analyse af situationer på institutionen med henblik på sproglig stimulering.

Dansk sprog, litteraturkundskab, musik- og kunstforståelse og filmkundskab.

§ 43. Målet er, at de studerende erhverver sig det teoretiske grundlag for at opleve og forstå forskellige udtryksformer og udvikle egne skabende evner, at de udvikler færdighed i at kommunikere i vekslende meddelelsessituationer, at de udvikler evne til vurdering af litteratur og andet sprogligt og kunstnerisk materiale og opnår øvelse i at anvende sådant materiale i arbejdet med børn og unge.

Stk. 2. Indholdet er

A. Dansk sprog.

1. Mundtlig og skriftlig sprogbrug.
2. Øvelser i at formulere iagttagelser af egne og andres sproglige frembringelser, herunder gennemgang af børnepoesi og børnefolklore.

B. Børne- og ungdomslitteratur.

1. Børne- og ungdomslitteraturens genrer.
2. Børne- og ungdomslitteraturens historie i hovedtræk.
3. Børne- og ungdomslitteraturens problematik.
4. Øvelser i selvstændig bedømmelse og valg af børnebøger.
5. Øvelser i fortællekunst og højtlesning.

C. Almen litteratur.

1. Samspelet mellem sprog og litteratur.
2. Skønlitterære værker på dansk.

D. Musik- og kunstforståelse.

1. Øvelser i at iagttage kunstneriske frembringelser og formulere disse iagttagelser.
2. Kunstens elementære udtryksformer.
3. Analysemetoder.
4. Kunsten som kommunikationsmiddel.

E. Filmkundskab.

1. Øvelser i at iagttage film og at formulere iagttagelser.
2. Analysemetoder.

3. Filmens udtryksformer.
4. Filmen som massemedium.
5. Filmarbejdet med børn og unge, herunder gennemgang af mindst 10 film beregnet for børn og unge.

Svømning og anden idræt.

§ 44. Målet er,

- 1) at de studerende erhverver viden og færdigheder, der sætter dem i stand til at lede og aktivt deltage i forskellige former for svømning, boldspil og idræt,
- 2) at de erhverver den fornødne indsigt og færdighed som grundlag for vurderingen af, hvilke krav man kan stille til børn og unge, og
- 3) at de sættes i stand til at vurdere risici og yde hjælp i nødsituationer.

Stk. 2. Indholdet er

- 1) Svømning. De almindelige svømmearter, udspring og dykning, oplivningsforsøg, livredning.
- 2) Boldspil. Indendørs og udendørs boldspil, herunder også bordspil.
- 3) Idræt. Forskellige former for løb, spring, kast.

Praktikundervisning.

§ 45. Målet er,

- 1) at de studerende erhverver forståelse af børns og unges stilling i samspillet med forældre og samfund og af den professionelle pædagog's opgaver i dette samspil.
- 2) at de studerende på grundlag af en personlig begrundet stillingtagen og under brug af deres faglige forudsætninger bliver i stand til på hensigtsmæssig måde at arbejde med børn og unge i institutioner.

Stk. 2. Indholdet er

Iagttagelse og analyse af andres og eget arbejde med børn og unge og drøftelse af pædagogiske situationer, planlægning, gennemførelse og vurdering af praktisk-pædagogiske opgaver, anvendelse af faglig viden i pædagogiske situationer, øvelser i praktiske færdigheder i forbindelse med institutionsarbejdet, supplering af kendskab til metoder og materialer, iagttagelse og beskrivelse af børns og unges adfærd og aktiviteter, så vidt muligt deltagelse i institutionens konfe-

rencer og møder, orientering om institutionens opbygning, administrative forhold og placering og funktion i samfundet. Praktikundervisningen meddeles som observationspraktik, øvelsespraktik og specialepraktik i institutioner, som seminarier har godkendt til formålet.

Observationspraktik: De studerende udfører bredere eller snævrere iagttagelsesopgaver i tilknytning til seminariets undervisningsfag. Observationspraktikken etableres normalt gruppevis.

Øvelsespraktik: Der etableres vekselvirkning mellem teori- og praktikperioder således, at de studerendes erfaringer fra praktikundervisningen kan viderebehandles i teoriundervisningen og således, at de anvender deres erhvervede viden og færdigheder i praktikundervisningen. Øvelsespraktikken udgør i 1. studieår to perioder og i 2. studieår én periode. I begge studieår udgør praktikken ca. 30 timer ugentlig. Timetallet omfatter mindst 2 ugentlige konferencetimer med praktiklæreren. Undervisningen omfatter desuden 2 ugers kolonipraktik eller tilsvarende øvelsespraktik, placeret i uddannelsen efter mulighed og behov.

Specialepraktik: Undervisningen udgør én periode i 3. studieår.

Stk. 3. Praktikundervisningen foregår hovedsagelig i institutioner inden for det område, uddannelsen tager sigte på. Praktikundervisningen kan foregå i institutioner, hvor der blandt personalet er mindst én person med en uddannelse og kvalifikationer, som anses for tilstrækkelige til at sikre, at der kan gives en undervisning på institutionen, som opfylder praktikundervisningens formål. For at kunne godkendes som praktikinstitution kræves endvidere, at vedkommende, der skal fungere som praktiklærer, er kvalificeret til at meddele praktikundervisning, og at institutionens arbejds- gang og -fordeling er tilrettelagt således, at praktiklæreren har mulighed for at under- vise den studerende og deltage i samarbej- det med seminarieret. Afgørelse om godken- delse af praktikinstitution træffes af semina- riets praktikudvalg.

Stk. 4. Seminarierets praktikleder fører til- syn med den studerendes praktikundervis- ning ved besøg på praktikstedet mindst en gang i hver periode.

Stk. 5. Hvert seminarium indberetter årligt til undervisningsdirektøren og til direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen, hvilke institutioner der benyttes som praktikinstitutioner.

Stk. 6. Vurderingen af den studerendes standpunkt i praktik fremkommer således:

- 1) Førsteårsafgørelsen. Ved slutningen af hver praktikperiode afgiver vedkom- mende praktiklærer en udtalelse om den studerendes standpunkt i formen *betæn- keligt/ikke betænkeligt*, jfr. § 6, stk. 1. Udtalelsen afgives på en blanket, der udfærdiges af direktoratet for folkesko- len og seminarierne. Får den stude- rende bedømmelsen *ikke betænkeligt* fra begge praktiklærere eller, hvis førsteårs- afgørelsen falder før afslutningen af den anden praktikperiode, fra første praktik- periodes praktiklærer, lægges denne be- dømmelse til grund ved førsteårsafgørel- sen. I andre tilfælde drøfter praktiklede- ren bedømmelsen med begge praktiklæ- rerne eller, hvis førsteårsafgørelsen fal- der før afslutningen af den anden prak- tikperiode, med første praktikperiodes praktiklærer. Den studerende har lejlig- hed til at deltage i drøftelsen. På grund- lag af drøftelsen afgiver praktiklederen sin bedømmelse.

- 2) Afgørelsen ved uddannelsens afslut- ning. Ved slutningen af 2. års praktikpe- riode afgiver praktiklederen en bedøm- melse af den studerendes standpunkt på grundlag af en drøftelse med praktiklæ- rer og den studerende. Konklusionen af denne drøftelse formuleres skriftligt og underskrives af de i drøftelsen delta- gende. Praktiklederen kan inddrage den studerendes specialepraktik i den be- dømmelse, der ligger til grund for prak- tiklederens endelige udtalelse om den studerendes standpunkt i praktik, jfr. § 25.

Etik (kursus).

§ 46. Målet er, at de studerende analyse- rer formulering af mål for at afgrænse de etiske elementer i forhold til andre betyden- de bestanddele, således at de studerende derigennem fremmer deres pædagogiske hel- hedssyn.

Stk. 2. Indholdet er

Aktuelle målsætninger hentet fra de en- kelte fag i uddannelsen. Pædagogens opfattelse af mål for opdra- gelsen.

Målsætning omsat til praksis (politik, re- ligion m. v.).

Analyse af værddidomme.

Øvelser i brug af fagets terminologi og arbejds måder.

Studieteknik (kursus).

§ 47. Målet er, at de studerende erhver- ver sig kendskab til studiemetodiske forhold og forståelse af deres egne fremgangsmåder i studiesituationen, således at de studerende kan nyttiggøre deres studiemuligheder.

Stk. 2. Indholdet er

- 1) Sammenhæng mellem studieopgaver og studiemæssige fremgangsmåder.
 - 2) Valg af arbejds måder under hensyntagen til den enkelte studerendes forudsætning- er og øvrige studiebetingelser.
 - 3) Studietekniske fremgangsmåder, læsemå- der (-teknikker), notatteknik og brug af bibliotek og af spørgsmål i indlærings- situationen.
 - 4) Fremmede og hæmmende forhold i stu- diesituationen.
- Den daglige undervisningssituation og de studerendes erfaringer er udgangspunkter for behandlingen af studiemetodiske for- hold, og kursets indhold skal udnyttes og integreres i den almindelige undervisning, hvorfor drøftelser og forslag til iagttagelses- opgaver til brug i undervisnings- og studie- situationen er en væsentlig del af kurset i studieteknik.

Førstehjælp (kursus).

§ 48. Målet er, at de studerende erhver- ver sig viden om og færdigheder i hensigts- mæssig behandling af fysiske småskader og nødvendige forholdsregler i tilfælde af akutte nødsituationer.

Stk. 2. Indholdet er

1. Behandling af mindre sår og mindre for- brændinger, solskoldning, giftige bid og stik, forfrysninger, hedeslag, solstik, næseblod, ledlæsioner. Forbindskassens indhold.
2. Forholdsregler i akutte nødsituationer, tilkaldelse af hjælp, lejring af forulyk- kede, genoplivningsmetoder, foreløbig

behandling ved elulykker, drukneulykker, forgiftninger, forbrændinger, blødninger og fremmedlegemer i hals og øje.

Samtaleteknik (kursus).

§ 49. Målet er, at de studerende erhverver sig kendskab til principper og metoder i professionelt prægede samtaler, således at de kan anvende denne viden i deres pædagogiske virksomhed.

Stk. 2. Indholdet er: Professionelle samtalers særkende (interview/rådgivning), grundlag og forløb. Forskellige samtaleformer med særlig vægt på forældresamtaler, personalemøder og konferencer med andre faggrupper.

Særforsorg (kursus).

§ 50. Målet er, at de studerende erhverver sig kendskab til særforsorgens organisation og opgaver samt forståelse for de opgaver, der påhviler pædagoger i daginstitutioner i forholdet til handicappede børn og unge.

Stk. 2. Indholdet er Det kliniske billede af handicappende lidelser, disses årsager, hyppighed og behandling. Psykiske følger af handicaps. Pædagogiske problemer i forbindelse med handicaps. Lovgivningen vedrørende taleforsorg, døve-tunghøreforsorg, blindeforsorg, vanføreforsorg, åndssvageforsorg.

Psykisatri (kursus).

§ 51. Målet er, at de studerende erhverver sig kendskab til psykiske lidelser, navnlig hos børn og unge, samt til forskellige behandlingsformer inden for psykiatrien.

Stk. 2. Indholdet er Neuroser, psykoser, karakterafvigelser og psykosomatiske lidelser hos børn og unge. Psykoterapi, legeterapi og medikamentel behandling.

Kapitel VIII. Frivillig undervisning.

§ 52. Seminarierne kan tilbyde studerende fri kursus- og studiekredsundervisning og kan afholde fælles kulturelle arrangementer.

Stk. 2. Planen for den frie kursus- og studiekredsundervisning forelægges undervisningsdirektøren til godkendelse.

Undervisningsministeriet, den 4. juli 1970.

Helge Larsen.

/ J. Munck-Hansen.

Stk. 3. Undervisningsdirektøren kan fastsætte nærmere regler om timetal, holdstørrelser m. v. for den frie kursus- og studiekredsundervisning.

Kapitel IX. Særlige bestemmelser.

§ 53. Undervisningsdirektøren kan efter forhandling med uddannelsesrådet tillade midlertidige afvigelser fra nærmere angivne bestemmelser i bekendtgørelsen som led i pædagogiske forsøg. Sådant tilladelse kan kun gives på grundlag af en samlet forsøgsplan, som anbefales af vedkommende seminariums fællesudvalg, og hvori forsøgets formål og forventede varighed angives. Der indsendes beretning til undervisningsdirektøren over samtlige forsøg.

§ 54. Undervisningsdirektøren forestår udsendelse og ajourføring af en undervisningsvejledning for seminarierne. I 1973 rejser undervisningsdirektøren spørgsmålet om en revision af bekendtgørelsen.

§ 55. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. august 1970.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 190 af 12. juni 1961 om uddannelsen på de anerkendte børnehaveseminarier som ændret ved bekendtgørelserne nr. 253 af 4. juli 1962, nr. 379 af 9. november 1966 og nr. 362 af 3. juli 1969 samt bekendtgørelse nr. 74 af 22. februar 1962 om uddannelsen på de anerkendte fritidshjemsseminarier som ændret ved bekendtgørelserne nr. 250 af 4. juli 1962, nr. 380 af 9. november 1966 og nr. 361 af 3. juli 1969 ophæves. Dog gælder fortsat for uddannelsen af studerende, der er optaget på seminarierne i undervisningsåret 1970-71 eller tidligere til 2-årig uddannelse, kapitlerne III, IV og V i de nævnte bekendtgørelser med ændringer. Undervisningsdirektøren kan efter forhandling med uddannelsesrådet tillade afvigelser i kapitel V i bekendtgørelse nr. 190 af 12. juni 1961, jfr. bekendtgørelsen af 4. juli 1962, og i kapitel V i bekendtgørelse nr. 74 af 22. februar 1962, jfr. bekendtgørelsen af 4. juli 1962.

Bekendtgørelse om fordeling af kreds- og tillægsmandater ved folketingsvalg.

I medfør af bestemmelsen i § 4 i lov nr. 283 af 10. juni 1970 om ændring af lov om valg til folketing fastsættes herved følgende fordeling af kreds- og tillægsmandater på områder og stor- og amtskredse uden for Færøerne og Grønland:

Der tillægges *Hovedstadens område* 26 mandater, hvoraf 20 kredsmandater og 6 tillægsmandater.

Kredsmandaterne fordeles således på områdets enkelte storkredse:

Søndre storkreds		6	kredsmandater
Østre	—	8	—
Vestre	—	6	—

Der tillægges *Øernes område* 68 mandater, hvoraf 53 kredsmandater og 15 tillægsmandater.

Kredsmandaterne fordeles således på områdets enkelte amtskredse:

Københavns amtskreds		15	kredsmandater
Frederiksborg	—	6	—
Roskilde	—	4	—
Vestsjællands	—	7	—
Storstrøms	—	7	—
Bornholms	—	2	—
Fyns	—	12	—

Der tillægges *Jyllands område* 81 mandater, hvoraf 62 kredsmandater og 19 tillægsmandater.

Kredsmandaterne fordeles således på områdets enkelte amtskredse:

Sønderjyllands amtskreds		7	kredsmandater
Ribe	—	6	—
Vejle	—	8	—
Ringkøbing	—	7	—
Aarhus	—	14	—
Viborg	—	7	—
Nordjyllands	—	13	—

Indenrigsministeriet, den 9. juli 1970.

H. C. Toft.

/ Vilh. Brockmeyer.

Indenrigsmin. 3. kt. j. nr. 401-2-1970.

10-7 M 2718.